

Høgskulen på Vestlandet

Bacheloroppgave

BVP331-H-2022-VÅR-FLOWassign

Predefinert informasjon

Startdato:	02-05-2022 09:00	Termin:	2022 VÅR
Sluttdato:	16-05-2022 14:00	Vurderingsform:	Norsk 6-trinns skala (A-F)
Eksamensform:	Bacheloroppgave		
Flowkode:	203 BVP331 1 H 2022 VÅR		
Intern sensor:	(Anonymisert)		

Deltaker

Kandidatnr.:	412
---------------------	-----

Informasjon fra deltaker

Antall ord *:	7599
----------------------	------

Egenerklæring *: Ja

Jeg bekrefter at jeg har Ja registrert oppgavetittelen på norsk og engelsk i StudentWeb og vet at denne vil stå på vitnemålet mitt *:

Jeg godkjenner autalen om publisering av bacheloroppgaven min *

Ja

Er bacheloroppgaven skrevet som del av et større forskningsprosjekt ved HVL? *

Nei

Er bacheloroppgaven skrevet ved bedrift/virksomhet i næringsliv eller offentlig sektor? *

Nei

Høgskulen
på Vestlandet

BACHELOROPPGAVE

«Kommunikasjonens betydning i arbeid med utfordrende atferd»

«The importance of communication in work with challenging behavior»

Kandidatnummer: 412

Vernepleie

Fakultet for helse- og sosialvitenskap

Institutt for velferd og deltaking

Innleveringsdato 16.05.2022

Jeg bekrefter at arbeidet er selvstendig utarbeidet, og at referanser/kildehenvisninger til alle kilder som er brukt i arbeidet er oppgitt, *jf. Forskrift om studium og eksamen ved Høgskulen på Vestlandet, § 12-1.*

Abstract

Background: People with developmental disabilities and limited language have a higher risk of developing challenging behavior due to their communication difficulties. Challenging behavior can affect everyday life to the extent that it reduces the quality of life. Functional communication training aims to replace the challenging behavior with a new communication skill, and teaching people with developmental disabilities and challenging behaviors new and more appropriate ways to communicate desires and needs, can be a behavior cusps for learning other important skills.

Aim: The aim of this study is to find in which ways augmentative and alternative communication combined with functional communication training, prevents and reduces challenging behaviour in people with developmental disabilities and limited language.

Method: In this study a literature review was performed as method. Four studies were included, two meta-analysis, one literature review and one systematic review.

Findings: Functional communication training is effective in reducing challenging behavior, but also in increasing the use of alternative communication. Alternative and augmentative communication will not alone reduce a challenging behavior if the function of the behavior has not been analysed prior to intervention. However, learning children with developmental disabilities an alternative and augmentative communication which will be used for a lifetime, is seen as a way to prevent challenging behaviors caused by environmental factors. There is still some risk factors that may reduce the effect of functional communication training. If the new communication behavior is less effective than the challenging behavior, skill training of the new behavior is not transferred to typical environments, and the new communication behavior is not met nor used by family or service providers.

Keywords: Developmental disabilities, challenging behavior, augmentative and alternative communication, functional communication training

Innholdsfortegnelse

1.0 Innledning	4
1.1 Problemstilling.....	5
1.2 Begrepsavklaring	6
1.2.1 Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK).....	6
1.2.2 Funksjonell kommunikasjonstrening (FKT).....	6
1.2.4 Utfordrende atferd	6
1.3 Oppgavens oppbygning.....	8
2.0 Metode	9
2.1 Litteraturstudie som metode.....	9
2.2 Kunnskapsbasert praksis.....	9
2.3 Søkeprosess	10
2.2.1 Inklusjon- og eksklusjonskriterier	11
2.4 Valg av annen litteratur	12
2.5 Kritisk vurdering av artikler.....	12
2.6 Analyse av forskningsartikler.....	13
2.7 Styrker og svakheter ved litteraturstudiet.....	13
3.0 Resultat	15
4.0 På hvilke måter kan ASK kombineres med funksjonell kommunikasjonstrening for å forebygge og redusere utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming som har begrenset verbalt språk?	17
4.1 Hva er meningen bak atferden?	17
4.2 Hvilken alternativ kommunikasjonsatferd skal læres?	19
4.3 Utforme og innføre tiltak.....	20
4.4 Hvilke faktorer påvirker resultat av funksjonell kommunikasjonstrening?	21
5.0 Avslutning	24
6.0 Referanseliste	26

Vedlegg 1: KBP-læringsverktøy 30

1.0 Innledning

Som snart nyutdannet vernepleier skal jeg nå finne meg en ny identitet, en identitet som vernepleier. Hvilke verdier blir viktige for meg, hvordan skal jeg jobbe, og hva kommer jeg til «å brenne for»? Som vernepleier er det et vidt spenn av faglige og viktige temaer. I denne oppgaven har jeg valgt å fordype meg i fenomenet utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming som har begrenset tale, og hvordan fokus på økt kommunikasjon og erstatningsatferd kan forebygge og redusere utfordrende atferd.

Bakgrunn for mitt valg av tema, var den siste praksisperioden jeg hadde i en avlastningsbolig for barn og unge med utviklingshemming, samt ulike tilleggsdiagnoser. Der hadde flere av barna begrenset til ingen verbal tale, og jeg erfarte fort hvor viktig og betydningsfullt alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK) var for barna. Det var viktig for å kunne gi uttrykk for ønsker og behov, men for tjenesteyterne var det også helt essensielt for å få til en god samhandling med barnet. Det kunne oppstå situasjoner der kommunikasjonen mellom barna og tjenesteyter var utfordrende. Dette førte ofte til misforståelser, og jeg observerte at det i noen tilfeller resulterte i uheldige situasjoner som utagerende atferd hos barnet.

I Norge finnes det ikke eksakte tall på hvor mange som har utviklingshemming. Utrekninger fra internasjonale databaser fastslår at det på verdensbasis tilsvarer ca. 1% (Helsedirektoratet, 2019, s. 26). Blant dem anslås det at 10-15% har utfordrende atferd (Holden & Gitlesen, 2005). Personer med utviklingshemming er en sårbar gruppe for å utvikle utfordrende atferd. Dette skyldes blant annet høy risiko for kommunikasjon- og forståelsesvansker. Å gjøre seg forstått og føle seg hørt er en viktig forutsetning for å ha et godt liv, men også for å kunne utvikle et sosialt samspill med miljøet rundt seg (Helsedirektoratet, 2021).

Helsedirektoratets nasjonale veileder for gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming, skriver at «kommunen skal legge til rette for bruk av ASK hos personer med utviklingshemming». De skal legge til rette for at ASK kan tas i bruk på alle arenaer personen oppholder seg i, og sørge for nødvendig opplæring hos tjenesteytere i aktuelle kommunikasjonsverktøy (Helsedirektoratet, 2021). I helse-og omsorgstjenesteloven (2011) §9-4 om forebygging, står det at kommunen plikter å tilrettelegge for minst mulig bruk av tvang og makt, samt kartlegge og forebygge utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming.

1.1 Problemstilling

I løpet av studiet har vi vært innom både alternativ og supplerende kommunikasjon, men også funksjonell kommunikasjonstrening som fokuserer på å erstatte den utfordrende atferden med en alternativ kommunikasjon. Jeg har en forståelse av at all mellommenneskelig relasjon og samhandling bygger på god kommunikasjon, og anser dette som en spesielt viktig del av et godt vernepleierfaglig arbeid. I tidligere nevnte praksisperiode opplevde jeg at ikke alle tjenesteytere hadde tilstrekkelig opplæring og kunnskap i bruken av ASK. Jeg undrer meg over om uheldige situasjoner, slik som utagering, kunne vært unngått med riktig kompetanse hos tjenesteyter.

Vernepleierutdanningen har som mål å utdanne kompetente profesjonsutøvere som kan jobbe kunnskapsbasert, ha en høy etisk bevissthet, gode kommunikasjon- og relasjonsferdigheter, og som kan gi likeverdige tjenestetilbud til alle i samfunnet (Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning, 2019, §28). Mennesker med utviklingshemming som har en atferd som utfordrer, er fremdeles en sentral målgruppe vernepleiere skal ha bred kunnskap om å bistå. Som vernepleier skal du da kunne være med i prosessen om å kartlegge en persons behov for alternativ kommunikasjon, samt bistå i opplæring til andre tjenesteytere i aktuelle kommunikasjons-verktøy.

Formålet med denne oppgaven er å øke min faglige kompetanse rundt utfordrende atferd og kommunikasjon hos personer med utviklingshemming med begrenset verbalt språk. Jeg søker kunnskap om hvordan ASK sammen med funksjonell kommunikasjonstrening kan bidra til å forebygge og redusere utfordrende atferd. Dette er fordi muligheten til å forstå og bli forstått er grunnleggende for å kunne utvikle og tilegne seg nye ferdigheter. Jeg har med det utformet problemstillingen:

«På hvilke måter kan ASK kombineres med funksjonell kommunikasjonstrening for å forebygge og redusere utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming som har begrenset verbalt språk?»

For å belyse min problemstilling har jeg valgt litteraturstudie som metode.

1.2 Begrepsavklaring

Problemstillingen består av noen begreper som jeg ønsker å forklare. Dette for å sikre en felles forståelse av betydningen av dem, og danne en avgrensning i henhold til oppgaven. Jeg har valgt de begrepene som er sentrale for problemstillingen. Gjennomgående i oppgaven vil jeg bruke begrepene tjenestemottaker og tjenesteyter der det ellers i litteraturen blir omtalt som «bruker, pasient, elev» og «personal, ansatt, terapeut». Alternativ og supplerende kommunikasjon og funksjonell kommunikasjonstrening vil jeg komme mer innpå i drøftingskapittelet.

1.2.1 Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)

ASK er kommunikasjonsformer som støtter eller erstatter talespråk, derav Alternativ eller Supplerende Kommunikasjon. For mennesker er den vanligste og mest foretrukne kommunikasjonsmetoden verbal tale. Noen mennesker utvikler derimot ikke evnen til å snakke og vil ha behov for en alternativ kommunikasjonsform. Personer som har begrenset tale vil heller ha behov for supplerende kommunikasjon for å gjøre seg enklere forstått (Tetzchner & Martinsen, 2002, s. 7). Gruppen mennesker som benytter seg av ASK består både av barn, unge og voksne, og er derfor en sammensatt gruppe. Behovet for ASK er individuelt og varierer fra personens kognitive- og språklige utvikling, samt forutsetning for språklig kompetanse. Eksempler på alternativ og supplerende kommunikasjon er bruk av tegn til tale, fotografi, grafiske symboler, og fysiske gjenstander (Utdanningsdirektoratet, 2016).

1.2.2 Funksjonell kommunikasjonstrening (FKT)

Funksjonell kommunikasjonstrening er en intervensjonsmetode som ble utformet av Mark V. Durand og Edward T. Carr i 1985. De var de første som dokumenterte effekten av å lære barn å bruke andre kommunikasjonsmetoder for å erstatte utfordrende atferd. Tanken bak denne metoden var å finne atferdens funksjon og lære barna å kommunisere samme behov i mer akseptable former. På den måten ville ikke den utfordrende atferden være nødvendig og dermed reduseres (Durand & Moskowitz, 2015). Ved hjelp av funksjonelle analyser kartlegges atferdens funksjon, altså atferdens mål, som danner grunnlag for å utvikle nye kommunikasjonsmetoder som personen mestrer å ta i bruk. Dette kan være gjennom setninger, ord, tegn eller andre hjelpemidler.

1.2.4 Utfordrende atferd

Holden (2016) beskriver utfordrende atferd som alle former for atferd som er tilstrekkelig ødeleggende, skadelig, forstyrrende eller uakseptabel (s.29). Atferden blir utfordrende når den går

utover omgivelser og personer rundt, eller personen selv i form av selvskading. Helsedirektoratets nasjonale veileder om tjenester til personer med utviklingshemming (2021) nevner også at det er en kulturell avvikende atferd, og at det dermed må sees i sammenheng med de normene som foreligger i personens kultur og miljø. Det er også viktig å gjøre tydelig hvem denne atferden er utfordrende for. Utfordrende atferd kan forstås som et gap mellom de krav samfunnet stiller om en akseptabel væremåte og en persons atferd. Det er derfor viktig å ha et nyansert syn på hva som er en akseptabel måte å oppføre seg på (Helsedirektoratet, 2015, s. 41).

Utfordrende atferd er komplekst og kan ha flere årsaker, men er ofte en blanding av miljøfaktorer og personlige sårbarhetsfaktorer (Helsedirektoratet, 2021). Miljøfaktorer er de fysiske omgivelsene rundt personen, mens personens kognitive funksjoner som gir lavere terskel for å vise én type atferd i spesielle situasjoner, er eksempel på personlige sårbarhetsfaktor. Det kan trigges av at personen ikke føler seg forstått eller klarer å forstå, stress, smerte, ubehag eller andre belastninger (Helsedirektoratet, 2021).

I denne oppgaven har jeg valgt å fokusere på atferd som har miljøbetingede årsaker der atferden er opprettholdt av positiv eller negativ forsterking. Positiv forsterking er når en person utfører en handling for å oppnå noe eller tilføres noe. Det kan være et behov for oppmerksomhet eller anerkjennelse fra andre rundt. Dersom personen ønsker å være alene, eller at den utfordrende atferden forekommer i situasjoner der det stilles krav, er atferden opprettholdt av sosial negativ forsterker (Holden, 2016, s. 59-60).

1.2.6 Utviklingshemming med begrenset språk

Når vi skal forstå begrepet utviklingshemming, tar vi utgangspunkt i en normal utvikling. I Verdens helseorganisasjon (WHO) sin diagnosemanual ICD-10, er psykisk utviklingshemming beskrevet som «tilstand av forsinket eller mangelfull utvikling av evner og funksjonsnivå, (...)ferdigheter som bidrar til det generelle intelligensnivået, for eksempel kognitive, språklige, motoriske og sosiale ferdigheter. Utviklingshemming kan forekomme med eller uten andre psykiske og somatiske lidelser» (Verdens helseorganisasjon, 2019). Hvilken grad av utviklingshemming en person har, vurderes ut i fra standardiserte intelligensprøver. Her deles det inn i lett, moderat, alvorlig eller dyp grad av utviklingshemming etter hvor høyt en scorer (Verdens helseorganisasjon, 2019).

Mennesker med utviklingshemming vil ha vesentlige begrensninger som vil påvirke muligheten for å mestre de krav som samfunnet stiller. Det kan være personlige, huslige og økonomiske oppgaver, samt evnen til å jobbe selvstendig (Holden, 2016, s. 16). Dette er noe som ikke bare gjelder for en viss

periode, men hele livet. For at diagnosen utviklingshemming skal kunne settes, må denne tilstanden ha oppstått før fylt 18 år, samt være medfødt eller tidlig ervervet (Helsedirektoratet, 2018).

I problemstillingen har jeg valgt å fokusere på den gruppen personer med utviklingshemming som har begrenset språk. Hvilken grad av utviklingshemming en har, påvirker evnen til å kommunisere og forstå omgivelsene rundt. Personer med lett grad klarer seg relativt godt i samfunnet, og har forutsetninger til å utvikle gode kommunikative og sosiale ferdigheter (Grøsvik, 2008). Denne gruppen vil derfor ikke være relevant for denne oppgaven. Ved moderat grad kan personen lære seg kommunikasjonsferdigheter i løpet av de første leveårene, og vil sammen med tilrettelegging og bistand i hverdagen fungere tilnærmet godt (Holden, 2016, s. 20). Personer med alvorlig grad kan gjennom livet tilegne seg noe tale i form av enkle ord eller faste setninger, men har gjerne behov for alternativ eller supplerende kommunikasjon. Kommunikasjonen med personer rundt er sosialt forankret, og forholder seg til tidsrommet her og nå (Holden, 2016, s. 21). Dyp grad av utviklingshemming krever sterkt og kontinuerlig bistand døgnet rundt. Kommunikasjon er begrenset til noen gester og emosjonelle signaler, og kan forstå nærpå personer med faste, enkle setninger og gester (Holden, 2016, s. 21-22). Den gruppen mennesker med utviklingshemming som har begrenset tale vil da i denne oppgaven strekke seg fra moderat til dyp utviklingshemming. Det er også viktig å poengtere at individuelle forskjeller også påvirker evnen til å kommunisere og samhandle verbalt og ikke-verbalt.

1.3 Oppgavens oppbygning

Oppgaven starter med en innledning der jeg tar for meg oppgavens tema, bakgrunn for tema, formål og problemstilling, samt en begrepsavklaring av sentrale begreper i problemstillingen. Videre i metodekapittelet skal jeg beskrive litteraturstudie som min valgte metode, og hvordan jeg har gått frem for å belyse og finne svar på problemstillingen. I hoveddelen vil jeg først presentere resultatet etter søkeprosessen, før jeg i drøftingskapittelet skal bruke resultatene sammen med relevant faglitteratur for å belyse problemstillingen. Avslutningsvis skal jeg oppsummere sentrale funn, i hvilken grad oppgavens formål er innfridd og faglige utfordringer videre.

2.0 Metode

For å kunne besvare min problemstilling, trengte jeg informasjon om effekten av ASK og funksjonell kommunikasjonstrening. Jeg trengte også informasjon om de to i kombinasjon gir effekt på utfordrende atferd, og eventuelt hvilke utslag. Fordi det finnes tilstrekkelig med litteratur og forskning for å belyse problemstillingen, har jeg valgt litteraturstudie som metode.

I dette kapittelet skal jeg gå gjennom litteraturstudie som metode, hvordan jeg har gjennomført søkeprosessen, kritisk vurdering av forskningsartikler, samt styrker og svakheter med min metode.

2.1 Litteraturstudie som metode

En litteraturstudie bygger på den litteraturen som allerede finnes, og det som tidligere er forsket på. Ved bruk av litteraturstudie vil det ikke skapes noe ny kunnskap, men det gir et systematisk overblikk over det temaet det er ønskelig å finne ut mer om (Støren, 2013). Denne metoden egner seg også godt når det allerede finnes mye kunnskap og forskning om et tema, og om det er et tverrfaglig og tverrprofesjonelt interessefelt. I en litteraturstudie formes en problemstilling og besvares ved å søke, innhente og analysere relevant forskning og litteratur med en systematisk tilnærming (Aveyard, 2019, s. 2).

Litteraturstudier hvor forskningsspørsmålet(problemstilling) baserer seg på et effektspørsmål, vil systematiske oversikter være den forskningen som egner seg best, etterfulgt enkeltstudier med randomisert kontrollert studiedesign (randomised controlled trial, RCT) (Aveyard, 2019, s. 67). I studier der det ikke vil være mulig å gjennomføre en randomisert kontrollstudie grunnet for lite tilgang på ønsket populasjon, er N=1-design en annen variant. Dette studiedesignet ser på effekt av tiltak hos én deltaker, og har blitt brukt av kjente forskere som Pavlov, Thorndikes og Skinner. I dag blir denne metoden mye brukt innenfor atferdsanalytisk forskning (Svardal, 2019).

2.2 Kunnskapsbasert praksis

Begrepet kunnskapsbasert praksis (KBP) defineres av Helsebiblioteket (u.å.) som «å ta faglige avgjørelser basert på systematisk innhentet forskningsbasert kunnskap, erfaringsbasert kunnskap og pasientens ønsker og behov i en gitt situasjon». Som vernepleier er du autorisert helsepersonell, og skal ta stilling til prosedyrer og tiltak som utformes i tråd med oppdatert kunnskap fra forskning. Formålet med KBP er å bedre beslutningsstøtten til personer i helse-og sosialsektoren, samt

bevisstgjøre hvor kunnskapen hentes fra (Helsedirektoratet, u. å). KBP kan fremstilles som en prosess med seks ulike trinn: reflektere over egen praksis, formulere et spørsmål, finne forskningsbasert kunnskap, kritisk vurdere den, bruke forskningsbasert kunnskap opp mot erfaringsbasert kunnskap og tjenestemottakers behov, og til slutt evaluere egen praksis (Helsedirektoratet, u. å)

Nordlund, Thronsen og Linde skriver at som helse- og omsorgspersonell innhenter vi kunnskap både muntlig og skriftlig, og at det er da viktig å vite kunnskapens styrker og svakheter, samt kunne kritisk vurdere den i sammenhenger det skal brukes i arbeid med tjenestemottakere. I vernepleierens yrkesutøvelse er det viktig at den teoretiske kunnskapen også kan videreføres til vår praksis. Vi må med andre ord vise at vi både kan forstå og anvende den kunnskapen vi besitter (Nordlund, Thronsen & Linde, 2015, s. 33).

2.3 Søkeprosess

I min problemstilling ønsket jeg som nevnt forskning som kombinerte ASK og funksjonell kommunikasjonstrening for å redusere utfordrende atferd hos mennesker med utviklingshemming. Jeg begynte først med å søke på effekten av alternativ og supplerende kommunikasjon for utfordrende atferd, og deretter effekten av funksjonell kommunikasjonstrening. Til slutt søkte jeg etter forskning på tiltakene i kombinasjon.

I prosessen for å finne de anvendte forskningsartiklene for oppgaven, har jeg brukt KBP-læringsverktøy (vedlegg 1) for å danne et PICO-spørsmål, få lettere oversikt over funn, samt kritisk vurdere artiklene. I utforming av PICO, dannet jeg meg også en oversikt over søkeordene jeg skulle bruke i databasene basert på spørsmålsformulering.

Søkeordene jeg valgte var «*Alternative augmentative communication*» (OR AAC OR alternative communication OR communication OR non-verbal communication), «*Functional communication training*» (OR FCT), «*Challenging behavior*» (OR problem behavior OR self-injuring) og «*Developmental disabilities*» (OR intellectual disabilities OR mental retardation OR pervasive developmental disorder OR autism). For å finne de riktige engelske søkeordene, benyttet jeg meg av MESH som er en omfattende helsefaglig emneordliste (HVL, u.å). Dette gjorde at jeg også kunne finne synonymer og utvide søket mitt. For nærmere detaljer om søkeordkombinasjoner og antall treff, se vedlegg 1.

Databasene jeg har søkt i er Oria, Cochrane Library, PubMed, Epistemonikos, ERIC, PsychInfo og Google Scholar. Informasjon om de ulike databasene fant jeg på Høgskulen på Vestlandet sine biblioteknettside spesifisert for vernepleiefaget, samt Helsebiblioteket. Oria er en database produsert

av UNIT med tilgang til de fleste norske fag- og forskningsbibliotek. Her kunne jeg finne alt fra bøker, artikler og tidsskrift til musikk og filmer (Helsebiblioteket, u. å.). Cochrane Library er forskningsbasert informasjon som ser på effekt av ulike tiltak for forebygging og behandling. PubMed har referanser til artikler fra 4.800 tidsskrifter innen medisinske fag. Epistemonikos er en internasjonal database med systematiske og kvalitetsvurderte oversikter av blant annet behandling, prognose og diagnose. ERIC er en database med litteratur og ressurser innenfor pedagogikk. PsychInfo har fagfellevurdert litteratur innenfor atferdsforskning og mental helse. Google Scholar gir treff i flere akademiske tidsskriftbaser samtidig, og via Høgskolebiblioteket fikk jeg tilgang til flere artikler som opprinnelig var utilgjengelig i full tekst. Valg av databaser ble basert på ønske om effekt av tiltak, atferdsforskning, systematiske oversikter, samt anbefalinger fra bachelorveileder.

2.2.1 Inklusjon- og eksklusjonskriterier

Da jeg skulle søke etter forskningsartikler, satte jeg kriterier for hva som skulle inkluderes og ekskluderes i søket. Dette er viktig for å lettere kunne sile ut artikler som ikke er relevant for oppgaven, og dermed få mer tilpassede resultater.

Jeg hadde inklusjonskriteriene:

- Fagfellevurderte artikler
- Publisert i relevant tidsskrift
- Systematic review, RCT-studier, eventuelt N=1-design
- Tittelen måtte være tydelig formulert
- Abstraktet måtte inneholde «AAC» og/eller «Functional communication training» og «Challenging behavior/self-injuring»
- Deltakerne i studiene måtte ha en utviklingshemming eller kognitiv funksjonsnedsettelse og begrenset ekspressivt språk.

I eksklusjonskriteriene valgte jeg vekk artikler som fokuserte på kun én spesifisert diagnose. Dette fordi deltakerne ikke nødvendigvis hadde en utviklingshemming i tillegg. Jeg valgte også vekk enkeltstudier, da jeg helst ønsket systematiske oversikter. Titler og abstrakt som var uklare og ikke spesifikt rettet mot «Challenging behavior» valgte jeg også bort. Jeg har bevisst valgt å ikke ha noen tidsbegrensninger for publisert artikler, da jeg kan miste verdifull forskning som er vesentlig for

kunnskapen rundt mitt tema (Aveyard, 2019, s. 79).

2.4 Valg av annen litteratur

For få mer bakgrunnskunnskap rundt tema og for å belyse problemstilling på best mulig vis, har jeg brukt annen litteratur i tillegg til forskningsartikler. Jeg har først og fremst valgt lærebøker og fagbøker som har vært pensum gjennomgående de siste tre årene på studiet. Her har jeg fått inspirasjon til anerkjente forfattere innenfor fagfeltet, slik som Holden, Tezchner & Martinsen, Løkke & Orm m.m. Gjennomgående i oppgaven har jeg valgt å bruke Børge Holde, fordi han er kjent innenfor det atferdsanalytiske feltet i Norge. Jeg har også anvendt den nye boken «Kunnskapsbasert miljøterapeutisk arbeid» som har en bred dekning over sentrale temaer for oppgaven min. Videre har jeg brukt offentlige dokumenter som veiledere fra helsedirektoratet, stortingsmeldinger, og retningslinjer, samt lovdata for sentrale forskrifter og lovverk i tjenestene. Ellers har jeg brukt informasjon fra nettsider som Utdanningsdirektoratet, og funnet relevante kilder gjennom NAKU-nasjonalt kompetansemiljø om utviklingshemming. Dette fordi NAKU har gode kilder og informasjon om temaer som utfordrende atferd, kommunikasjons- og språkvansker, samt statistikker om utbredelse av det.

2.5 Kritisk vurdering av artikler

Når jeg hadde funnet artikler som passet med mine inklusjonskriterier, gjennomførte jeg en kritisk vurdering i KBP-skjemaet (se vedlegg 1). Å stille seg kritisk til forskningsartikler er viktig for å vurdere om funnene er pålitelig, og om kunnskapen kan anvendes i mitt faglige arbeid (Aveyard, 2019). Jeg vil her oppsummere den kritiske vurderingen av forskningsartiklene.

Walker & Snell (2013) gjennomførte en meta-analyse på 54 enkeltstudier med kasusstudie design, som utgjorde tilsammen 111 deltakere. Tema i artikkelen fokuserte på effekten av ASK for å redusere utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming.

Pat Miranda (1997) har gjort en litteraturoversikt for å gjøre forskning gjort på tema funksjonell kommunikasjonstrening med bruk av ASK hos personer med utviklingshemming, mer tilgjengelig. Oversikten ble publisert i 2009 i tidsskriftet "Augmentative and Alternative communication". Forfatteren tar for seg 21 artikler med 52 deltakere totalt i alderen ett til 36 år.

Walker et al. (2018) har gjort en metaanalyse som systematisk går gjennom over 17 intervensjons-

studier eller eksperimentelle studier om FKT med bruk av ASK i skolesettinger. Forfatterne ville med studien sammenfatte studiene på en systematisk måte, og metaanalyse egner seg da som studiedesign.

Heath et al. (2015) har gjort en meta-analyse av 36 kasusstudier. Formålet med studien er å måle den generelle effektiviteten av funksjonell kommunikasjonstrening, om funksjonell kommunikasjonstrening er mer effektiv blant enkelte kommunikasjonsverktøy, og hvor effektiv funksjonell kommunikasjonstrening er på tvers av alder og funksjonsnedsettelse. Kasusstudiene utgjorde tilsammen 87 deltakere med en eller flere rapporterte diagnoser; gjennomgripende utviklingsforstyrrelser, autismespekterforstyrrelse og utviklingshemming. Deltakernes alder varierte fra null til 22 år og eldre.

Felles for forskningsartiklene jeg har anvendt i oppgaven, er at de er publisert i et tidsskrift. De ulike tidsskriftene som er representert er *AAC-Augmentative and Alternative Communication*, *Journal of Developmental and Physical Disabilities*, eller *Review Journal of autism and developmental disorders*. Artikler som publiseres i tidsskrifter gjennomgår en streng kvalitetssikring der det stilles krav til innhold og form, vurderes og godkjennes av fagekspertene innenfor fagområdet (Dalland, 2007, s.79). Dette gir et bedre grunnlag for å kunne stole på resultatene. Den metodiske gjennomgangen i artiklene er godt beskrevet i tre av dem (Heath et al., 2015; Walker et al., 2018; Walker & Snell, 2013). De informerte om søkestrategi, inklusjons- og eksklusjonskriterier, analyse av data og hvordan det ble bearbeidet, samt svakheter med studien. Artikkelen fra Mirenda (1997) er ikke metodekapittel tydelig markert, men forfatteren informerer om hvor søkene ble gjennomført, valg av søkeord, hvilke studier som ble inkludert eller ekskludert, samt en tabell som viser deltakerkarakteristikk.

2.6 Analyse av forskningsartikler

Når vi analyserer funn etter søk, bearbeider vi stoffet for å finne ut hva artikkelen ønsker å formidle med sine resultater (Dalland, 2007, s. 124). Da jeg analyserte artiklene valgte jeg å skrive ut alle fire for å få en bedre oversikt, men også for å få mulighet til å streke under, gule ut og skrive kommentarer for eget bruk. På denne måten har jeg lest innholdet godt og blitt kjent med resultatene. Videre skrev jeg sammendrag i eget dokument for å få god oversikt, men også for å kunne sammenligne resultater fra artiklene.

2.7 Styrker og svakheter ved litteraturstudiet

Litteraturstudie som metode har hatt sine styrker og svakheter gjennom arbeid med oppgaven. Å

gjennomføre en søkeprosess blant eksisterende kunnskap gir mulighet for enorme mengder informasjon. Det kan være utfordrende å sile ut hva som er relevant og viktig for oppgaven og besvarelse av problemstilling. Samtidig gir det mulighet for større og bredere forståelse for tema. Førforståelsen min må også tas med i betraktning når en vurderer resultatet av oppgaven. Såkalt «cherry-picking» eller bias vil si at en plukker ut den informasjonen som bekrefter min teori eller hypotese (Aveyard, 2019). For å unngå dette har jeg søkt bredt og ønsket å finne motsetninger som skal gi ulike perspektiver.

Problemstillingen min gir behov for å se etter effekt av tiltak for å finne måter ASK og FKT sammen kan forebygge og redusere utfordrende atferd. Foretrukne studiedesign er da RCT. Gjennom litteratursøket har jeg ikke klart å finne forskning med dette studiedesignet som vil være en svakhet med min metode. Dette skyldes at populasjonsgruppen jeg undersøker ikke er av et stort antall og det er vanskelig å danne like grupper med samme forutsetninger. De fleste oversiktsstudiene jeg har anvendt i oppgaven har sett på enkeltstudier med enten N=1-design eller noe større grupper. Som nevnt tidligere i kapitlet, er N=1-design brukt mye i atferdsanalytisk forskning.

De fire artiklene som jeg har valgt for oppgaven er alle utenlandsk forskning. Å analysere artikler med annet språk kan føre til feiltolkning, fordi jeg kanskje ikke har oversatt riktig i den mening forfatterne har hatt. Dette kan sees på som en svakhet med min metode. Jeg har også valgt å inkludere en artikkel som er mer enn 20 år gammel (Mirenda, 1997), men av den grunn at innholdet samstemmer med nyere forskning, og forfatteren har brukt litteratur fra anerkjente personer innenfor fagfeltet. Artikkelen har også med gode drøftinger av resultater som jeg har funnet igjen i nyere publiserte artikler og faglitteratur. I oppgaven har jeg også benyttet meg av noen sekundærkilder grunnet at jeg ikke lykkes i å finne primærkilden og oppgavens tidsramme. Dette kan også sees på som en svakhet med min metode, fordi sekundærkilder er en forfatters tolkninger av primærkilder og kan gi skjevheter (Aveyard, 2019, s. 65).

3.0 Resultat

I dette kapitlet skal jeg presentere resultatene etter søk gjennom litteraturstudiet. Forskningsartiklene vil bli presentert hver for seg der jeg gir en kort oppsummering av resultatet.

Walker & Snell (2013) undersøker i denne meta-analysen effekten av ASK for å redusere utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming. De undersøker også hvilke studiekarakteristikk som kan redusere intervensjonseffekten, samt vurdere kvaliteten på enkeltforskningene. Resultatene viste til en positiv effekt ved bruk av ASK for å redusere utfordrende atferd hos mennesker med utviklingshemming. Videre peker forfatterne på at tiltaksmetoden vil være mer effektiv dersom funksjonelle analyser gjennomføres i forkant, og at utformingen av tiltak baseres på resultatet fra disse analysene. Forfatterne trekker også konklusjon til at FKT i kombinasjon med en alternativ og supplerende kommunikasjon gir større effekt enn ved bruk av for eksempel kun PECS. Dette er fordi PECS utelukkende fokuserer på kommunikasjon og ikke atferdens funksjon (Walker & Snell, 2013, s. 126). Det er dog viktig å poengtere at funksjonell kommunikasjonstrening alene ikke er en alternativ og supplerende kommunikasjonsmetode, men en atferdsanalytisk intervensjon som ikke nødvendigvis fokuserer på implementering av ASK (Walker & Snell, 2013, s. 126).

I denne meta-analysen undersøkte Walker et al. (2018) funksjonell kommunikasjonstrening sammen med ASK som ble implementert i skolen. Deltakerne varierte i alder opp til 21 år. Resultatene i analysen viser at funksjonell kommunikasjonstrening som involverer ASK kan gi forbedring i både hjulpet og ikke hjulpet kommunikasjonsmetoder, samt redusere utfordrende atferd hos elever med utviklingshemming som benytter seg av ASK. Hjulpet kommunikasjon er verktøy som er i fysisk form og ikke produseres av personen selv. Dette kan være Peketavler, snakkemaskiner, datamaskiner, og andre kommunikasjonsverktøy som innebærer at personen må peke på bilder eller symboler. Ikke-hjulpet kommunikasjon er de formene hvor personen utformer språkuttrykkene selv, slik som tegnspråk, gestikulering, øyepeking eller å nikke (Tetzcnher & Martinsen, 2002, s. 8). Funnene i analysen viste også at funksjonell kommunikasjonstrening var mer effektivt hos deltakere med mindre alvorlige former for utfordrende atferd (distraherende, lav deltakelse, overholder ikke regler), hos jenter og i skolemiljøer hvor deltakerne ikke var skjermet fra andre «normalt fungerende» barn. Det ga også mer effekt ved bruk av deskriptive funksjonelle analyser enn eksperimentelle ved utforming av tiltak. De ulike formene for funksjonelle analyser vil jeg komme mer innpå i drøftingskapittelet.

Pat Mirenda (1997) ønsket å få en oversikt over forskningslitteraturen som var gjort angående reduksjon av utfordrende atferd ved bruk av funksjonell kommunikasjonstrening og alternativ og supplerende kommunikasjon. Funnene fra litteraturoversikten, viser Mirenda (1997) til at funksjonell kommunikasjonstrening sammen med alternative kommunikasjonsverktøy bør være det tiltaket som står øverst i arbeid med reduksjon og forebygging av utfordrende atferd. Når den nye alternative og akseptable atferden er lært for å oppnå samme funksjon, var det viktig at det ble opprettet prosedyrer for å sørge for lik utførelse på tvers av nye miljøer (utrente situasjoner, nye mennesker og situasjoner) for personen det gjelder. Forskningsresultatene viser også til viktige forutsetninger for å opprettholde den nye tillærte kommunikasjonsatferden og faktorer for tiltaket ikke eventuelt lykkes. Dette vil jeg gå mer inn på i drøftingskapitlet.

I denne meta-analysen evaluerte Heath et al. (2015) effekten av funksjonell kommunikasjonstrening på utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming. Slik som de tidligere artiklene, viste funnene at funksjonell kommunikasjonstrening er et godt tiltak for å lykkes med og redusere utfordrende atferd, samt øke personens alternative kommunikasjon. Deltakerne som hadde verbal tale i form av ett-ord stavelser hadde større effekt av funksjonell kommunikasjonstrening enn de som hadde hjulpet kommunikasjon, altså talemaskin eller bilder. Deltakere med ikke-hjulpet kommunikasjon i form av tegnspråk eller gestikulering hadde minst effekt. Videre viste resultatene at det hadde bedre effekt hos de yngre barna enn de voksne deltakerne (22 år eller eldre). Til slutt viste resultatene også at funksjonell kommunikasjonstrening var mer effektivt hos deltakere med autisme, enn utviklingshemming. I diskusjonskapitlet drøftet forskerne at dette kunne skyldes det individuelle kognitive nivået og evnen til å lære. Deltakerne med kun en autismediagnose hadde også mer språklig funksjon, enn deltakerne med utviklingshemming uten autisme.

4.0 På hvilke måter kan ASK kombineres med funksjonell kommunikasjonstrening for å forebygge og redusere utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming som har begrenset verbalt språk?

Resultatet fra litteratursøket viser at funksjonell kommunikasjonstrening er effektivt for å redusere utfordrende atferd, og øke den alternative kommunikasjon hos mennesker med utviklingshemming (Walker & Snell, 2013; Walker et al. 2018; Mirenda, 1997, Heath et al. 2015). Walker & Snell (2013) pekte på at de fleste studier gjort angående effekten av ASK hos personer med utviklingshemming, ikke viser til noe form for reduksjon av utfordrende atferd. Forskerne trakk dermed konklusjoner til at funksjonell kommunikasjonstrening er den foretrukne metoden for å dekke både atferd og kommunikasjon, fordi ASK kun har fokus på kommunikasjon. Likevel har alle studiene benyttet ASK sammen med funksjonell kommunikasjonstrening. Disse funnene er relevante for å belyse min problemstilling, fordi det først og fremst indikerer at funksjonell kommunikasjonstrening er en evidensbasert praksis for å redusere utfordrende atferd, og samtidig viser til bruk av ASK som et verktøy for å få til atferdsendring.

For å best mulig gjennomføre funksjonell kommunikasjonstrening og få et godt resultat, kan vi dele prosessen inn i tre trinn (Tiger et al. 2008). Det innebærer å kartlegge atferdens funksjon, deretter finne alternativ atferd og til slutt utforme og gjennomføre tiltak. Jeg vil med bakgrunn i denne tretrinnsmodellen, funn fra litteratursøk og relevant teori belyse min problemstilling.

4.1 Hva er meningen bak atferden?

For å kunne vite hvilke tiltak som reduserer utfordrende atferd, må vi kartlegge atferdens funksjon, altså finne ut hva personen ønsker å oppnå (Holden, 2013). Dette er det vi kaller funksjonelle analyser. Tiltak som utformes uten bruk av slike analyser, gir mindre effekt for å redusere utfordrende atferd (Walker & Snell, 2013; Heath et al. 2013). Nøkkelen for å få til en suksessfull funksjonell kommunikasjonstrening, forutsetter derfor gode funksjonelle analyser. Satt i et større perspektiv, er nøye kartlegging en måte for å sikre kvalitet i arbeidet og unngå tilfeldigheter som er vesentlig i miljøterapeutisk arbeid (Nordlund, Thronsen & Linde, 2015, s. 69). Som vernepleier skal du ha kompetanse om miljøterapeutisk arbeid som fremmer utvikling hos personer med utviklingshemming. Det innbefatter blant annet at vi skal kunne «anvende relevante metoder i kartleggings- og

utredningsarbeid for å identifisere brukerens mål og behov som grunnlag for tiltak» (Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning, 2019).

Det finnes tre hovedmåter å gjennomføre funksjonelle analyser på. De anvendte forskningsartiklene inkluderer enkeltstudier med bruk av både deskriptive og eksperimentelle analyser (Walker et al., 2018; Heath et al., 2013; Miranda, 1997), men også indirekte analyser (Miranda 1997, s. 208). Indirekte analyser henter inn informasjon om mulige årsaker til atferden, og baserer seg ikke på direkte observasjoner av personen (Holden, 2013). Skjemaer slik som MAS (Motivation Assessment Scale) og QUABF (Questions about behavioral functions) baserer seg på 16 til 25 spørsmål om motivasjon og forsterkning av atferd, og gir en sluttskår for å definere årsakssammenheng for atferden. En annen metode er FAI (Functional assessment interview). Denne ligner mer en ”omfattende sjekkliste” for å avdekke komplekse, men enkle mulige årsaker. Uformelle intervjuer av nærpersoner og personen selv i den grad hen vil og kan delta, er en annen metode for å søke bred informasjon med hjelp av atferdsanalytiske prinsipper, altså at det i aktuelle tilfellet skyldes miljøbettinget forsterking (Holden, 2013).

Analyser basert på naturlige omgivelser, er deskriptive analyser. Atferden observeres i personens naturlige miljø og omgivelser, slik at forholdene for den utfordrende atferden ikke påvirkes. Observasjonene bør utføres av noen med god kjennskap til funksjonelle analyser og meningen bak dem. For å gjøre observasjonene enklere finnes det skjema for å loggføre atferden, et såkalt ABC-skjema (FAK). A er foranledning, B er atferden og C står for konsekvens av atferd (Bijou, Peterson & Ault, 1968, henvist i Holden, 2013, s. 124). Vanligvis utfylles slike skjemaer av personalet eller andre som oppholder seg rundt personen, men tolkes og vurderes av noen med kunnskap relatert til funksjonelle analyser.

Den siste hovedmetoden er eksperimentelle analyser. Det går ut på at den som skal kartlegge bruker virkemidler for å fremprovosere atferden gjennom miljøbaserte betingelser. De skal ha kontroll på omgivelsene og ha mulighet for å endre variabler, slik som oppmerksomhet eller krav til personen, på en systematisk måte (Løkke & Orm, 2022, s. 174). Holden skriver derimot at eksperimentelle metoder ikke bør brukes når den utfordrende atferden er svært alvorlig, slik som selvskading. Det vil være uetisk å få personen til å utføre en skadelig eller ødeleggende atferd, spesielt dersom den må avbrytes med bruk av tvang og makt (Holden, 2013, s. 125). Dette strider også i mot HOL kapittel 9 om krav til bruk av minst mulig tvang og makt, og kun til bruk i situasjoner som er faglig og etisk forsvarlig (Helse- og omsorgstjenesteloven, 2011, §9-5). I rundskrivet om rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt ovenfor enkelte personer med utviklingshemming (2015), er det gjennomgående beskrevet at det

i størst mulig grad skal tilrettelegges for å unngå situasjoner som trigger eller utløser utfordrende atferd.

Løkke & Orm (2022) påpeker at det er viktig å være oppmerksom på at resultater fra funksjonelle analyser ikke er en bestemt fasit. Atferdens mål og mening endrer seg over tid, og det må fortløpende tas vurderinger om resultatet av de funksjonelle analysene fremdeles er gjeldene ved endringer i personens atferdsmønster (s. 175). Nordlund, Linde & Thronsen (2015) beskriver også evaluering som svært viktig i et systematisk og målrettet miljøterapeutisk arbeid. Det er minst like viktig som kartlegging av situasjonen for å fange opp behov for endring av tiltak (s. 87).

4.2 Hvilken alternativ kommunikasjonsatferd skal læres?

Når atferdens funksjon er kartlagt med hjelp av egnet analyseredskap, må den nye alternative kommunikasjonsformen identifiseres. Alternativ eller supplerende kommunikasjon bestemmes ut i fra om personen trenger en fullstendig erstatter for tale, eller et supplement til egen tale. Det finnes som nevnt tidligere i oppgaven, ulike eksempler på alternative kommunikasjonssystemer slik som tegn til tale, grafiske symbol eller materielle tegn (Tetzchner & Martinsen, 2002, s. 8).

For å sørge for et godt alternativ for den utfordrende atferden, bør fire kriterier tas hensyn til. Første er å tilpasse kommunikasjonsverktøyet etter personens evne til å benytte seg av det (Mancil & Boman, 2010). Å lære tegn til tale vil for eksempel ikke være hensiktsmessig for en med finmotoriske utfordringer. Som det neste kriteriet skriver Mancil & Boman at man må vurdere hvorvidt kommunikasjonen er overkommelig å lære. Dersom personen ikke har en kognitiv evne til å lære seg komplekse symboler, vil det være unødvendig bruk av tid og energi for den som skal lære det bort, og ikke minst personen selv. Tredje kriteriet er å finne ut om nærpå personer, slik som foreldre eller tjenesteytere, kan forstå eller benytte seg av den samme kommunikasjonsformen. Siste kriteriet er å vurdere om kommunikasjonen kan brukes på andre arenaer enn i nærmiljøet (Mancil & Boman, 2010, s. 240). Kan personen for eksempel benytte seg av denne kommunikasjonsmetoden i samhandling med mennesker de ikke kjenner?

Personer som benytter seg av hjulpet kommunikasjon (verktøy som ikke produseres av personen selv) viste seg å ha større effekt av funksjonell kommunikasjonstrening (Heath et al, 2015). Det kan sees i sammenheng med at misforståelser kan oppstå når formidling av budskap avhenger av samtalepartners evne til å tolke og forstå kommunikasjonsformen. Samtalepartner får da en stor betydning for personens utvikling og i hvilken grad de benytter seg av kommunikasjonsverktøyet sitt. Sande (2022)

skriver om egenskaper hos gode kommunikasjonspartnere. De skal være tålmodige og gir tjenestemottaker mulighet til å uttrykke seg, og setter forventinger til at tjenestemottaker viser initiativ. Videre skal de reflektere over egen praksis i samhandling med tjenestemottaker (s. 237). Disse egenskapene mener jeg burde være grunnleggende for tjenesteytere i arbeid med utfordrende atferd hos mennesker med utviklingshemming. Særlig det å kunne reflektere over egen praksis.

Tidlig innsats er et begrep som ble innført med stortingsmelding nr. 16 (2007). Regjeringen ville øke fokuset på å sette inn ekstra tiltak for de barna som trenger ekstra støtte for utvikling og læring. Å tidlig finne det riktige kommunikasjonsverktøyet som vil være med barnet livet ut, kan sees på som forebyggende for å utvikle utfordrende atferd som skyldes nedsatt kommunikasjonsevne. Barn med utviklingshemming som er i stadig utvikling viser en vesentlig raskere reduksjon av utfordrende atferd, enn hos voksne ved innføring av ASK og funksjonell kommunikasjonstrening (Heath et al., 2015; Walker & Snell, 2013). Dette viser hvor viktig tidlig innsats er for å kartlegge barnets mulighet til å utvikle et impressivt og ekspressivt språk, altså evne til å forstå og uttrykke seg.

4.3 Utforme og innføre tiltak

Etter at det alternative kommunikasjonsverktøyet er valgt, skal ny atferd, også kalt erstatningsatferd, læres. Funksjonell kommunikasjonstrening bygger på prinsipper i differensiell forsterking av alternativ atferd (DRA) (Holden, 2016, s. 123). Det vil si at man ønsker å forsterke en alternativ atferd for å erstatte den utfordrende atferden som er sosialt positivt eller negativt forsterket. Dette kan være atferder i form av angrep, ødeleggelse, selvskading, skriking og andre forsøk for å oppnå (positiv) eller unnslipe noe (negativ) (Holden, 2016, s. 123).

De to hovedelementene for funksjonell kommunikasjonstrening er å gi personen en alternativ kommunikasjonsatferd med samme funksjon som den utfordrende atferden, samt sørge for at den utfordrende atferden ikke er funksjonell (Durand, 1997, s. 116). Når et tiltak eller ferdighetstrening skal gjennomføres, bruker tjenesteyter prompting og prompt-fading ved innlæring (Durand, 1997; Miranda, 1997; Walker et al., 2018). Det vil si at tjenesteyter hjelper eller veileder tjenestemottaker til å bruke foretrukne kommunikasjonsverktøy, for eksempel et symbolkort for pause. Deretter fører tjenesteyter personen vekk fra arbeidskravet. Etter hver økt hjelper tjenesteyter i mindre og mindre grad, altså prompt-fading, og viser med gester, verbal tale eller peking på pausekortet. Målet er at personen selv skal velge pausekortet for å kommunisere ønske om avbrekk fra arbeidsoppgaver eller andre krav, istedenfor å måtte ty til utfordrende atferd.

For å lykkes med funksjonell kommunikasjonstrening, må den utfordrende atferden altså fjernes, såkalt ekstinksjon av atferd (Walker et al. 2018). Dersom atferden skyldes et ønske om oppmerksomhet skal all annen handling enn den utfordrende atferden forsterkes med det tjenestemottaker ønsker å oppnå (Haugland & Viken, 2022, s. 369). Fra avlastningen erfarte jeg at ett av barna kastet Ipaden sin når hen ville ha hjelp til å skifte video. Hen hadde lært seg å bruke PECS der hen pekte på bilde av videoen hen ønsket å se på. De gangene han valgte å kaste Ipaden, overså tjenesteyter frem til hen benyttet seg av aktuelle bilde. Dersom atferden skyldes unnslippelse av krav, bør kravet opprettholdes frem til tjenestemottaker også her benytter seg av tillært kommunikasjonsform for å få avbrekk fra kravet (Haugland & Viken, 2022, s. 369).

4.4 Hvilke faktorer påvirker resultat av funksjonell kommunikasjonstrening?

Selv om funksjonell kommunikasjonstrening i kombinasjon med ASK er effektivt for å redusere utfordrende atferd, er det flere faktorer som spiller inn for å anse det som en langsiktig løsning (Mirenda, 1997).

Dersom tjenesteytere eller andre omsorgspersoner ikke innfrir de ønsker eller behov som personen uttrykker med den nye tillærte kommunikasjonsformen, er det sannsynlig at den tidligere atferden vil tilbakeføres (Mirenda, 1997). Dette understreker viktigheten av å velge kommunikasjonsformer som er like effektiv som den utfordrende atferden. Måten en kan innfri sine behov og ønsker vil alltid velges ut i fra det som er mest effektivt (Mirenda 1997; Durand 1997; Holden, 2016). Dersom den utfordrende atferden lønner seg, vil da funksjonell kommunikasjonstrening ansees som en kortsiktig løsning.

En annen faktor er om ferdighetstrening av den alternative kommunikasjonsmetoden foregår på et skjermet rom med faste tjenesteytere. Tjenestemottaker fratras da muligheten for å benytte seg av den tillærte kommunikasjonen på tvers av arenaer og ulike personer (Mirenda, 1997). Dersom det innføres og trenes i tjenestemottakers naturlige og hverdagslige miljø, assosieres ikke bruk av erstatningsatferd bare med enkelte personer eller situasjoner. Det er likevel viktig at ferdighetstreningen presenteres og utvikles i tilrettelagte omgivelser. Dette skaper trygge rammer og fokuset er på trening av alternativ kommunikasjonsatferd (Durand, 1997, s. 120).

En ytterligere risikofaktor tilknyttet ferdighetstreningen, er om det utføres på for eksempel skolen, men ikke følges opp av tjenesteytere eller andre omsorgspersoner (Tetzchner & Martinsen, 2002, s.121). Dette fikk jeg selv erfare i praksisperioden min. Ett av barna som hadde lært seg å bruke Tobii (talemaskin), fikk ikke benyttet seg av denne i avlastningen fordi tjenesteytere ikke hadde nok

kunnskap eller kompetanse om kommunikasjonsverktøyet. Dette skapte frustrasjon både for barnet og tjenesteyterne ettersom det oppstod flere uheldige episoder. Etter lov om forsvarlighet i helse- og omsorgstjenesteloven (Helse- og omsorgstjenesteloven, 2011, §4-1), plikter kommunen å sørge for et verdig tjenestetilbud, samt tilstrekkelig fagkompetanse i tjenesten. Innledningsvis i oppgaven presenterte jeg også at kommunen skal legge til rette for bruk av ASK på alle arenaer tjenestemottaker oppholder seg i, samt opplæring blant tjenesteytere i aktuelle kommunikasjons-verktøy (Helsedirektoratet, 2021). Selv om det er viktig å velge et kommunikasjonsverktøy som er gjenkjennbart av nærpåsoner og tjenesteytere, samt at det finnes kompetanse om verktøyet i tjenestemottakers miljø, mener jeg at det likevel ikke skal gå på bekostning av tjenestemottakers muligheten til å uttrykke seg og ikke minst kunne delta i sin egen hverdag.

Mennesker lærer og utvikler seg i samhandling med andre. Å bli satt i miljøer som utelukkende er preget av andre personer med utfordrende atferd, øker risikoen for selv å utvikle utfordrende atferd (Mirenda, 1997; Walker et al. 2018; Holden, 2016). Den amerikanske psykologen Albert Bandura viste gjennom sin forskning at mennesker lærer av å observere andre, blant annet aggressiv atferd (Håkonsen, 2014, s. 147). Homogene miljøer gir også ifølge Holden (2016) rom for færre aktiviteter og muligheter for å ta egne valg (s. 44). Resultater fra artikkelen til Walker et al. (2018) viste også at barn med utviklingshemming som gikk i en spesialklasse skjermet fra alle andre barn, hadde et dårligere resultat ved innføring av funksjonell kommunikasjonstrening, samt lite økt bruk av den alternative kommunikasjonsformen. Min egen erfaring fra praksis støtter også dette funnet. Barna som hadde tilsvarende like utfordringer påvirket hverandre i negativ retning, og det ble dermed et fokus på å skjerme dem fra hverandre. Samtidig burde vi som tjenesteytere reflektere over om egen praksis: velger vi å skjerme fordi det er enklere enn å tilrettelegge for sosialt samspill, ønsker og behov. Noe som blant annet Mirenda (1997) trekker frem, er at ensformige miljøer, slik som spesialklasse eller skjermede grupper, ofte er preget av for få tjenesteytere til å kunne dekke hver enkelt sine interesser og behov. Det igjen fører til en økning av den utfordrende atferden.

4.5 Når forebygger vi og når reduserer vi atferd?

I problemstillingen min ønsker jeg å se på måter å forebygge og redusere utfordrende atferd. Holden (2016) skriver at «utfordrende atferd oppstår sjelden plutselig i personens atferdsrepetoar», og at den utvikles gjerne over flere år (s. 178). Når vi bruker begrepet «redusere», omtaler vi en atferd eller tilstand som allerede er tilstede. Funksjonell kommunikasjonstrening er som nevnt tidligere et tiltak rettet mot å redusere og erstatte den utfordrende atferden. Vi fokuserer dermed på en atferd som

allerede er oppstått og tilstede i personens handlingsmønster.

Når vi ønsker å forebygge, setter vi inn tiltak som skal forhindre utvikling av en potensiell atferd. Personer som for eksempel har en autismediagnose har forhøyet risiko for språk- og kommunikasjonsvansker. Når denne kunnskapen, sammen med kunnskap om at kommunikasjonsvansker spesielt øker sjansen for utfordrende atferd (Tetzchner & Martinsen, 2002, s. 113; Holden & Gitlesen, 2005), vil tidlig intervensjon være med på å forebygge. Tidlig intervensjon handler om å kartlegge de vanskene barnet har, for så sette inn målrettede tiltak og trening (IAA, u. å.). Som tidligere nevnt, viser resultater fra Heath et al. (2015) og Walker & Snell (2013) større effekt hos barn med utviklingshemming enn voksne. Dette er sett i sammenheng med at den utfordrende atferden er så veletablert og godt innlært hos voksne personer med utviklingshemming, at det er vanskeligere å komme i posisjon for å lære en alternativ atferd (s. 126). Å sette inn tiltak for å lære en alternativ kommunikasjon (ASK) som skal benyttes livet ut, vil ikke da bare forebygge fremtidige misforståelser, frustrasjon og en eventuell utfordrende atferd. Det vil også gi mulighet for deltakelse, autonomi og bedret livskvalitet.

5.0 Avslutning

I denne bacheloroppgaven har jeg sett på måter ASK kombinert med funksjonell kommunikasjonstrening kan forebygge og redusere utfordrende atferd hos mennesker med utviklingshemming som har begrenset tale. Funksjonell kommunikasjonstrening er effektivt for å redusere utfordrende atferd, men også for å øke den alternative kommunikasjonen (Walker & Snell, 2013; Walker et al. 2018; Mirenda, 1997; Heath et al. 2015). Det fokuserer på atferdens funksjon, og samtidig hvordan tjenestemottaker kan øke kommunikasjon og samhandling på mer «akseptable» måter (Holden, 2016). Å gi tjenestemottaker en form for alternativ og supplerende kommunikasjon, vil ikke alene redusere en utfordrende atferd, dersom ikke atferdens funksjon er kartlagt (Walker & Snell, 2013). Likevel vil det å tidlig lære barn med utviklingshemming et kommunikasjonsverktøy som skal brukes livet ut, sees på som en måte å forebygge utfordrende atferd forårsaket av miljøbetingede faktorer. For at funksjonell kommunikasjonstrening skal ha en hensiktsmessig og varig funksjon, er det viktige faktorer som spiller inn (Mirenda, 1997). Ny kommunikasjonsatferd må være mer effektiv enn den utfordrende atferden, ferdighetstrening av ny atferd må kunne anvendes i tjenestemottakers naturlige omgivelser, tjenestemottaker tilbringer mye tid i et homogent miljø med andre mennesker med utfordrende atferd, og det nye kommunikasjonsverktøyet benyttes ikke på alle arenaer eller av tjenestemottakers nærpersoner.

Formålet med oppgaven var å øke min faglige kompetanse rundt kommunikasjon og utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming, samt hvordan ASK kombinert med funksjonell kommunikasjonstrening forebygger og reduserer utfordrende atferd. I arbeid med oppgaven har jeg fått fordype meg i både ASK og funksjonell kommunikasjonstrening som tiltak og de utfordringer som kan forekomme. Jeg har fått en bredere forståelse for kommunikasjon- og språkvansker hos mennesker med utviklingshemming, samt viktige forutsetninger for at de skal kunne tilegne seg nye kommunikasjonsferdigheter. Oppgaven har med andre ord gitt meg nye og viktige perspektiver på hvordan jeg som vernepleier kan bidra til å gi personer med utviklingshemming verktøy for å oppleve mestring, deltakelse og glede i sin egen hverdag.

Avlastningen mine erfaringer er referert fra, skal nå bli min nye arbeidsplass. For meg vil det da være viktig som nyutdannet vernepleier, å ha kompetanse om både ASK og kommunikasjonsvansker hos personer med utviklingshemming, men også i hvilken grad kommunikasjon er en faktor for utfordrende atferd. Som jeg også erfarte mangler det vesentlig kunnskap om nettopp dette i tjenestene, selv om kommunen plikter å sørge for nettopp det (Helsedirektoratet, 2021). Jeg ser på det som en

faglig utfordring videre, fordi tjenesteyters kunnskaper er med på å bestemme i hvilken grad personer med utviklingshemming er fører i sitt eget liv, og ikke bare en passasjer.

6.0 Referanseliste

- Aveyard, H. (2019) *Doing a literature review in health and social care – a practical guide* (4. utg.) Open University Press
- Dalland, O. (2007) *Metode og oppgaveskriving*. (4. utg.) Gyldendal akademisk
- Durand, M., V. (1997). *Funksjonell kommunikasjonstrening*. Haugtussa forlag.
<https://www.nb.no/items/4ddb1c94b4ed28c6b227e405b5cda337?page=3&searchText=Funksjonell%20kommunikasjon>
- Durand, V. M., & Moskowitz, L. (2015). Functional Communication Training: Thirty Years of Treating Challenging Behavior. *Topics in Early Childhood Special Education*, 35(2), 116–126. <https://doi.org/10.1177/0271121415569509>
- Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning. (2019). *Forskrift om nasjonal retningslinje for vernepleierutdanning (FOR-2005-12-01-1379)*. Lovdata.
<https://lovdata.no/forskrift/2019-03-15-411>
- Grøsvik, K. (2008) *Utredning og diagnostisering – Utviklingshemming, psykiske lidelser og atferdsvansker*. I J. Eknes, T. L. Bakken, J. A. Løkke, I. Mæhle (Red.) *Diagnostisering av utviklingshemming hos barn* (s.17-34). Universitetsforlaget
- Haugland, S., Viken, K. (2022) Kunnskapsbasert miljøterapeutisk arbeid. I S. Haugland, U. Berge, A. Gjermestad, K. Høium, A. J. Løkke (Red.), *Differensielle forsterkningsprosedyrer – «fremelsking av ønsket atferd»* (s. 366-381). Universitetsforlaget.
- Heath, A. K., Ganz, J. B., Parker, R., Burke, M., & Ninci, J. (2015) A meta-analytic review of functional communication training across mode of communication, age and disability. *Review Journal of Autism and Developmental Disorders*, 2, 155-166. <https://doi.org/10.1007/s40489-014-0044-3>
- Helsebiblioteket. (u.å.) *Oria*. Hentet 12. mai 2022 fra <https://www.helsebiblioteket.no/databaser/alle-databaser/bibsys?lenkedetaljer=vis>
- Helsebiblioteket. (2016, 7. juni) *Randomisert kontrollert undersøkelse – RCT*. Hentet 10. mai 2022 fra <https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis/kritisk-vurdering/rct>

Helsebiblioteket. (u.å.) *Kunnskapsbasert praksis*. Hentet 9.mai 2022 fra

<https://www.helsebiblioteket.no/kunnskapsbasert-praksis>

Helsedirektoratet. (2015). *Rettsikkerhet ved bruk av tvang og makt overfor enkelte*

personer med psykisk utviklingshemming: Lov av 24. juni 2011 nr. 30 om kommunale helse- og omsorgstjenester kapittel 9 (Vol. IS-10/2015) [Rundskriv]. Helsedirektoratet.

<https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/rettssikkerhet-ved-bruk-av-tvang-og-makt-overfor-enkelte-personer-med-psykisk-utviklingshemming>

Helsedirektoratet. (2018, 22. november). *Om psykisk utviklingshemming*. Helsedirektoratet. Hentet

27. april 2022 fra <https://www.helsedirektoratet.no/rundskriv/steriliseringsloven-med-kommentarer/om-psykisk-utviklingshemming>

Helsedirektoratet. (2021). *Gode helse- og omsorgstjenester til personer med utviklingshemming*.

Helsedirektoratet. Hentet 6. april 2022 fra <https://www.helsedirektoratet.no/veiledere/gode-helse-og-omsorgstjenester-til-personer-med-utviklingshemming>

Helsedirektoratet. (2019, 19. september). *Utredning og diagnostisering av utviklingshemming*.

Rapport til Helse- og omsorgsdepartementet. Helsedirektoratet. Hentet 9.mai 2022 fra <https://www.helsedirektoratet.no/rapporter/utredning-og-diagnostisering-av-utviklingshemming/>

Helse- og omsorgstjenesteloven. (2011). *Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m.*

(LOV- 2011-06-24-30). Lovdata <https://lovdata.no/dokument/LTI/lov/2011-06-24-30>

Holden, B. (2013). Funksjonelle analyser av problematferd. En introduksjon. *Norsk Tidsskrift for Atferdsanalyse*, 2013(2), s. 121-132.

<http://www.nta.atferd.no/journalissue.aspx?IdDocument=443>

Holden, B., & Gitlesen, P., J. (2005). *A total population study of challenging behaviour in the county of Hedmark, Norway: prevalence, and risk markers*. *Research in developmental disabilities*.

27(4):456-65. doi: [10.1016/j.ridd.2005.06.001](https://doi.org/10.1016/j.ridd.2005.06.001)

Holden, B. (2016) *Utfordrende atferd og utviklingshemming. - Atferdsanalytisk forståelse og behandling* (2.utg.) Gyldendal.

Høgskulen på vestlandet. (u.å). Søk etter fagressurser - Vernepleie. Hentet 12. mai 2022 fra

<https://www.hvl.no/bibliotek/sok-etter-fagressursar/?filters=vernepleie>

Håkonsen, M. K. (2014) *Psykologi og psykiske lidelser*. (5.utg) Gyldendal

Institutt for anvendt atferdsanalyse (u. å.) *Tidlig intervensjon*. Hentet 13. mai 2022 fra

<https://www.iaa.no/hjem/tidlig-intervensjon/>

Løkke, J. A., Orm, S. (2022). Kunnskapsbasert miljøterapeutisk arbeid. I S. Haugland, U. Berge, A. Gjermestad, K. Høium, A. J. Løkke (Red.), *Funksjonelle analyser: Et miljødiagnostisk supplement til utforming av tiltak* (s. 171-184). Universitetsforlaget.

Mancil, G. R., & Boman, M. (2010). Functional Communication Training in the Classroom: A Guide for Success. *Preventing School Failure: Alternative Education for Children and Youth*, 54(4), 238-246. <https://doi.org/10.1080/10459881003745195>

Meld. St. 16 (2006-2007). ...og ingen sto igjen – Tidlig innsats for livslang læring.

Kunnskapsdepartementet.

<https://www.regjeringen.no/contentassets/a48dfbadb0bb492a8fb91de475b44c41/no/pdfs/stm200620070016000dddpdfs.pdf>

Nordlund, I., Thronsen, A., Linde, S. (2015) *Innføring i vernepleie – Kunnskapsbasert praksis, grunnleggende arbeidsmodell*. Universitetsforlaget

Pat Miranda (1997). Supporting individuals with challenging behavior through functional communication training and AAC: research review, *Augmentative and Alternative Communication*, 13(4), 207-225. <https://doi.org/10.1080/07434619712331278048>

Sande, A. (2022). Kunnskapsbasert miljøterapeutisk arbeid. I S. Haugland, U. Berge, A. Gjermestad, K. Høium, A. J. Løkke (Red.), *Alternativ og supplerende kommunikasjon (ASK)* (s. 221-242). Universitetsforlaget.

Støren, I. (2013) *Bare søk! Praktisk veiledning i litteratursøk*. (2.utg.) Cappelen Damm

Svartdal, F. (2019, 22. september) *Eksperiment*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/eksperiment>

Tezchner, S., Martinsen, H. (2002) *Alternativ og supplerende kommunikasjon – En innføring i tegnspråkopplæring og bruk av kommunikasjonshjelpemidler for mennesker med språk- og*

kommunikasjonsvansker (2.utg.). Gyldendal

Tiger, J. H., Hanley, G. P., & Bruzek, J. (2008). Functional communication training: A review and practical guide. *Behavior Analysis in Practice*, 1(1), 16–23, <https://doi-org.galanga.hvl.no/10.1007/BF03391716>

Utdanningsdirektoratet. (2016, 7. juni). *Hva er ASK?* Udir. Hentet 28. april 2022 fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/sarskilte-behov/ask/ASK-skole/hva-er-ask-og-hvem-har-behov-for-det/>

Verdens helseorganisasjon. (2019). *F70-79: Psykisk utviklingshemming*. I Den internasjonale statistiske klassifikasjonen av sykdommer og beslektede helseproblemer (10. utg.). Direktoratet for e-helse. <https://finnkode.ehelse.no/#icd10/0/0/0/2599502>

Walker, V.L., Lyon, K.J., Loman, S.L. & Sennot, S. (2018). A systematic review of Functional Communication Training (FCT) interventions involving argumentative and alternative communication in school setting, *Argumentative And Alternative Communication*, 34(2), 118-129. <https://doi.org/10.1080/07434618.2018.1461240>

Walker, V. L., & Snell, M., E. (2013). Effects of augmentative and alternative communication on challenging behavior: A meta-analysis, *Augmentative and Alternative Communication*, 29(2), 117-131. <https://doi.org/10.3109/07434618.2013.785020>

Vedlegg 1: KBP-læringsverktøy

1. Informasjonsbehov

Beskriv den kliniske situasjonen som førte til et informasjonsbehov:

Personer med utviklingshemming og kommunikasjonsvansker har en høy risiko for å utvikle utfordrende atferd. Jeg ønsker å finne ut om en implementering av ASK i kombinasjon med funksjonell kommunikasjonstrening kan redusere eller forebygge den utfordrende atferden, samt på hvilke måter.

2. Spørsmålsformulering

Hvilken type kjernespørsmål er spørsmålet ditt?

Forekomst Årsak Diagnostikk Effekt av tiltak Prognose Erfaringer og holdninger

For spørsmål om forekomst, årsak, diagnostikk, effekt og prognose, fyll inn de relevante PICO-elementene:

P	Population	Utviklingshemmede med utfordrende atferd og begrenset språk
I	Intervensjon	ASK(AAC) og/eller FKT(FCT)
C	Sammenligning	
O	Utfall	Reduksjon av utfordrende atferd

Formuler PICO/PICo-spørsmålet ditt:

Har ASK og FKT noen effekt på utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming?

3. Litteratursøk

Kryss av for kilder du søkte i:

Oppsummert forskning		Primærstudier	
☐ UpToDate	☒ Annet (spesifiser) Google Scholar	☒ PubMed/MEDLINE Clinical Queries	☐ Andre (spesifiser)
☐ BMJ Best Practice	ORIA	☒ PsycINFO	
☒ Cochrane Library	ERIC	☐ CINAHL	
☒ Epistemonikos		☐ SocINDEX	

Beskriv søkeordene og hvordan du kombinerte dem (lim inn eller legg ved søkestrategi):

For å finne andre engelske søkeord, har jeg brukt MESH.

Søkeord som kan brukes til søk:

«*Alternative augmentative communication*» (OR AAC OR alternative communication OR communication OR non-verbal communication)

AND

«*Functional communication training*» (OR FCT)

AND

“*Challenging behavior*” (OR problem behavior OR self-injuring OR injuring)

AND

” *Developmental disabilities*” (OR *Intellectual/learning disabilities* OR mental retardation OR pervasive developmental disorder OR autism)

Epistemonikos:

(title:(title:(Functional communication training) OR abstract:(Functional communication training)) AND (title:(Challenging behavior) OR abstract:(Challenging behavior)) OR (title:(Self injurious) OR abstract:(Self injurious)) AND (title:(Developmental disabilities) OR abstract:(Developmental disabilities)) OR (title:(intellectual disabilities) OR abstract:(intellectual disabilities)) OR (title:(autism) OR abstract:(autism))) OR abstract:(title:(Functional communication training) OR abstract:(Functional communication training)) AND (title:(Challenging behavior) OR abstract:(Challenging behavior)) OR (title:(Self injurious) OR abstract:(Self injurious)) AND (title:(Developmental disabilities) OR abstract:(Developmental disabilities)) OR (title:(intellectual disabilities) OR abstract:(intellectual disabilities)) OR (title:(autism) OR abstract:(autism))))

= Ingen treff

(title:(AAC) OR abstract:(AAC)) AND (title:(Functional communication training) OR abstract:(Functional communication training)) AND (title:(challenging behavior) OR abstract:(challenging behavior)) AND (title:(developmental disabilities) OR abstract:(developmental disabilities)) OR (title:(self injuring) OR abstract:(self injuring))

= 2 treff, 1 artikkel inkludert***Cochrane Library***

Functional communication training AND challenging behavior OR self injurious behavior AND developmental disabilities

= 23 treff, ingen relevante funn

ERIC

☐ S3 (augmentative and alternative communication or aac or communication device) AND functional communication training AND (challenging behaviour or challenging behavior or problem behaviour or behaviour that challenges) AND developmental disabilities OR self harm	Limiters - Peer Reviewed Expanders - Apply equivalent subjects Narrow by Subject: - behavior disorders Narrow by Subject: - autism Narrow by Subject: - pervasive developmental disorders Narrow by Subject: - behavior problems Narrow by Subject: - injuries Narrow by Subject: - self destructive behavior Search modes - Boolean/Phrase	View Results (204) View Details Edit
---	--	--

= 204 treff, ingen relevante funn

PhycInfo

☐ # ▲ Searches	Results	Type	Actions	Annotations
☐ 1 exp Intervention/ or exp Communication Skills/ or exp Augmentative Communication/ or exp Developmental Disabilities/ or exp Autism Spectrum Disorders/ or exp Communication Disorders/	244112	Advanced	Display Results More ▼	
☐ 2 exp Functional Analysis/ or exp Intellectual Development Disorder/ or exp Communication/ or exp Augmentative Communication/ or exp Developmental Disabilities/ or exp Behavior Problems/ or exp Communication Skills Training/ or exp Treatment Effectiveness Evaluation/ or exp Intervention/	490621	Advanced	Display Results More ▼	
☐ 3 exp Communication Skills/ or exp Augmentative Communication/ or AAC.mp. or exp Communication/	303743	Advanced	Display Results More ▼	
☐ 4 exp Autism Spectrum Disorders/ or exp Behavior Problems/ or exp Developmental Disabilities/ or exp Intellectual Development Disorder/ or Challenging behavior.mp.	111397	Advanced	Display Results More ▼	
☐ 5 exp Functional Analysis/ or functional communication training.mp.	2408	Advanced	Display Results More ▼	
☐ 6 3 and 4 and 5	153	Advanced	Display Results More ▼	

= 153 Treff, 10 relevante, 1 av de inkludert i oppgaven

Google Scholar

(Avgrensning: oversiktsartikler)

AAC and functional communication training=**2 380 treff, 1 inkludert**

Oria*(avgrensning: fagfelleverdert, artikkel)*Utviklingshemming OG ASK OG funksjonell kommunikasjonstrening = **Ingen treff**Utviklingshemming OG utfordrende atferd OG alternativ kommunikasjon = **6 treff, ingen relevante funn**Alternativ kommunikasjon OG utfordrende atferd OG utviklingshemming = **5 treff, ingen relevante funn****PubMed**

Search	Actions	Details	Query	Results	Time
#8	...	>	Search: (((functional communication training) AND (challenging behavior)) OR (self injuring)) AND (Developmental disabilities) OR (intellectual disabilities) Filters: Abstract, Meta-Analysis, Randomized Controlled Trial, Review, Systematic Review	10,927	19:28:15
#7	...	>	Search: (((functional communication training) AND (challenging behavior)) OR (self injuring)) AND (Developmental disabilities) OR (intellectual disabilities) Filters: Abstract, Meta-Analysis, Randomized Controlled Trial, Systematic Review	2,072	19:26:02
#6	...	>	Search: (((functional communication training) AND (challenging behavior)) OR (self injuring)) AND (Developmental disabilities) OR (intellectual disabilities) Filters: Abstract, Meta-Analysis, Systematic Review	1,103	19:25:58
#5	...	>	Search: (((functional communication training) AND (challenging behavior)) OR (self injuring)) AND (Developmental disabilities) OR (intellectual disabilities) Filters: Abstract, Meta-Analysis	393	19:25:53
#4	...	>	Search: (((functional communication training) AND (challenging behavior)) OR (self injuring)) AND (Developmental disabilities) OR (intellectual disabilities) Filters: Abstract	77,013	19:25:38
#3	...	>	Search: (((functional communication training) AND (challenging behavior)) OR (self injuring)) AND (Developmental disabilities) OR (intellectual disabilities)	115,055	19:25:02
#2	...	 >	Search: ((Alternative and augmentative communication) AND (functional communication training)) AND (challenging behavior)	10	19:23:14
#1	...	>	Search: ((Functional communication training) AND (challenging behavior)) AND (developmental disabilities)	27	19:20:30

= ingen relevante funn, bare funnet allerede inkluderte artikler

Beskriv inklusjons- og eksklusjonskriterier:**Inklusjon:**

- Fagfellevurderte artikler
- Publisert i relevant tidsskrift
- Systematic review, RCT-studier, eventuelt N=1-design
- Tittelen måtte være tydelig formulert
- Abstraktet måtte inneholde «AAC» og/eller «Functional communication training» og «Challenging behavior/selvskadning»
- Deltakerne i studiene måtte ha en utviklingshemming eller kognitiv funksjonsnedsettelse og begrenset ekspressivt språk.
- Ingen tidsbegrensning

Ekklusjon:

- Fokus på én diagnose som ikke nødvendigvis hadde en utviklingshemming
- Barn med problematferd uten spesifisert diagnose(r)
- Titler eller abstrakt som var uklare og ikke inneholdt «challenging behavior/(self)injuring»

Resultat fra søk: Legg ved valgt artikkel i fulltekst, eller lenke til artikkel, oppslagsverk eller retningslinje.

1: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.3109/07434618.2013.785020?needAccess=true>

Effects of Augmentative and Alternative Communication on Challenging Behavior: A MetaAnalysis

2: <https://www.tandfonline.com/doi/pdf/10.1080/07434619712331278048?needAccess=true>

Supporting individuals with challenging behavior through functional communication training and AAC:

research review

3: <https://www-tandfonline-com.galanga.hvl.no/doi/pdf/10.1080/07434618.2018.1461240?needAccess=true>

A systematic review of Functional Communication Training (FCT) interventions involving augmentative and alternative communication in school settings

4: <https://link.springer.com/content/pdf/10.1007/s40489-014-0044-3.pdf>

A Meta-analytic Review of Functional Communication Training Across Mode of Communication, Age, and Disability

4. Kritisk vurdering (legg eventuelt ved utfylt sjekkliste)

Hva er tema/problemstilling i artikkelen, retningslinjen eller oppslagsverket?

1: Walker & Snell (2013) undersøker effekten av ASK for å redusere utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming. De undersøker også hvilke studiekarakteristikker som reduserer intervensjonseffekten og vurderer kvaliteten på enkeltstudiene.

2: Pat Mirenda (1997) hadde som hensikt å oppsummere den eksisterende FCT/AAC-forskningen i et tilgjengelig format og å identifisere områder for fremtidig forskning på dette området.

3: Walker et al. (2018) ser på enkeltstudier der funksjonell kommunikasjonstrening som inkluderte alternativ og supplerende kommunikasjon i skolen.

4: Heath et al. (2015), hadde som formål med denne studien å måle den generelle effektiviteten av FKT, om FKT er mer effektiv blant enkelte kommunikasjonsverktøy, og hvor effektiv FKT er på tvers av alder og funksjonsnedsettelse.

Hvilket studiedesign er brukt? (Begrunn hvorfor dette er et velegnet design for å besvare spørsmålet) (Gjelder ikke for oppslagsverk)

- 1:** Artikkelen er en metaanalyse av 54 kasusstudier som ser på effekt av ASK på utfordrende atferd. Meta-analyse oppsummerer enkeltforskning og sammenligner resultatene på en statistisk måte. Dette gir en mulighet for å finne ut hvor godt en behandling fungerer.
- 2:** Artikkelen er en litteraturoversikt ser en oppsummering av den litteraturen som fantes om FKT og ASK i arbeid med å redusere utfordrende atferd. Forfatteren har inkluderte 21 studier. Litteraturoversikt er egnet studiedesign, fordi forfatteren som sagt ønsket en oversikt som var mer tilgjengelig.
- 3:** Artikkelen er en metaanalyse som systematisk går gjennom over 17 intervensjonsstudier eller eksperimentelle studier om FKT med bruk av ASK i skolesettinger. Forfatterne ville med studien sammenfatte studiene på en systematisk måte, og metaanalyse egner seg da som studiedesign.
- 4:** Artikkelen er en metaanalyse av 36 eksperimentelle kasusstudier som ser på effekten av FKT ved utfordrende atferd hos personer med utviklingshemming. Effekten fra resultatene ble målt i Robust IRD som er verktøy som statistisk måler samlet effekt.

Hva forteller resultatene? (Hvis relevant: angi effektestimater og informasjon om statistisk usikkerhet)

Non-overlap of all pairs (NAP)-effekt

M= 0-0.65: Svak effekt

M= 0.66-0.92: Moderat effekt

M= 0.93-1.: Stor effekt

1: Resultatene viser at alle deltakerne hadde en moderat effekt (M Nap: .88). Deltakere som hadde stor effekt: a) hadde uttrykksfulle kommunikasjonsferdigheter med flere ord før FKT-intervensjon (M: .94), b) oppholdt seg i felleskap med andre barn (m: .94), c) intervensjon med lærerassistent (M: .95) og d) av lærere (M .94). Effekten for deltakere som var 18 år eller eldre (M: .74), var vesentlig mindre enn deltakere som var 5 år og yngre (M= .86) og 5 – 12 år (M= .89). Effekt av hvilken intervensjonstype som ble valgt hadde, ga funksjonell kommunikasjonstrening (M= .87) større effekt enn PECS (M= .74). Effekten av intervensjon var større for de den gruppen som brukte funksjonelle analyser (M=.88), enn de uten (M=.72).

2: Resultatene tilsier at funksjonell kommunikasjonstrening som innebærer ASK resulterte i umiddelbar og

betydelig nedgang av utfordrende atferd hos 85% av de inkluderte deltakerne. Resultatene viste også viktige faktorer for at den nye kommunikasjonsatferden skulle opprettholdes: a) atferden trenes på i naturlige omgivelser, b) **distribuerte forsøk**, c) valg av kommunikasjonsatferd som er gjenkjennbar, effektiv og «akseptabel» for andre rundt. Forskeren peker også på faktorer som gjør at tiltaket/intervensjonen ikke vil fungere over tid: a) homogene miljøer slik som spesialklasser spesifikt for elever med utfordrende atferd, b) at tjenestemottakerens mulighet for kontroll og valg i hverdagen ikke ansees som viktig av tjenesteytere og andre rundt, c) Personalet eller tjenesteytere samarbeider ikke om bruk av den nye kommunikasjonsatferden.

3: Resultatene tyder at funksjonell kommunikasjonstrening om involverte ASK, økte bruken av både hjulpet og ikke hjulpet kommunikasjon, samt reduserte utfordrende atferd for elever med funksjonsnedsettelse. Funn fra analysene viste også kjønn som en potensiell faktor for intervensjonseffekten. Det var betydelig større effekt blant kvinnelige deltakere. Andre potensielle faktorer var hvilken grad av utfordrende atferd personen hadde, hvilke type funksjonelle analyser som ble brukt i forkant, og hvilke miljø personen var i, altså i denne studien ble det skilt mellom spesialklasser og inkluderte skolemiljøer med andre elever. Ved mildere former for utfordrende atferd hadde intervensjonen høyere effekt. Det var også tilfelle for deskriptive funksjonelle analyser og skolemiljøer som inkluderte personen blant andre elver uten utviklingshemming.

4: Resultatene for denne artikkelen viste at funksjonell kommunikasjonstrening var stor effektiv totalt sett. Effekten var størst for deltakere som hadde noe tale og deltakere med hjulpet kommunikasjon enn ikke- hjulpet kommunikasjon. Effekten var også større blant hos yngre deltakere (0-21 år) enn eldre deltakere (22 og eldre). Funksjonell kommunikasjonstrening hadde også større effekt blant deltakere med autisme enn deltakere med utviklingshemming. Dette resultatet må likevel tas med i betraktning at deltakere med autisme hadde generelt høyere kognitive ferdigheter enn deltakere med utviklingshemming.

Kan du stole på resultatene? (Begrunn hvorfor du kan eller ikke kan stole på resultatene)

1: Jeg kan stole på disse resultatene fordi beskrivelser av metode er godt beskrevet. Artikkelen har med søkeprosess, inklusjon- og eksklusjonskriterier der de blant annet ikke har begrenset søket til land eller språk, kodeprosessen av innhentet data, og analyse av data. De har også med tydelige beskrivelser av deltakerkarakteristikk inkludert i studien. Forfatteren informerer også om svakheter i studien

2: Ja, men metoden er ikke så godt gjennomført i denne artikkelen. Forfatteren har ikke en ryddig oversikt for metoden, men beskriver hvordan hen har søkt og hvilke søkeord som ble brukt. Forfatteren informerer også hvor mange artikler som ble inkludert, og har en innholdsrik tabell som oppsummerer inkluderte artikler og deltakerkarakteristikk. Artikkelen har kun en forfatter og er skrevet for over 20 år siden, men er publisert i tidsskriftet AAC, som vil si at den skal være fagfellevurdert. Forfatter poengterer også godt at litteraturstudien har

som formål å blant annet vise til områder videre forskning burde fokusere på.

3: Ja. Også i denne artikkelen er metoden tydelig beskrevet. Den informerer om søkestrategi, inkluderings- og eksklusjonskriterier, kodeprosessen og analyse av innhentet data. Artikkelen har også med ordliste for å avklare forkortelser eller hva de mener med begrepene. Artikkelen har med svakheter i studien.

4: Ja. Metoden i denne artikkelen er god gjennomført. Den informerer om søkestrategi, inkluderings- og eksklusjonskriterier, kodeprosessen og analyse av innhentet data. Den informerer også om svakheter i studien.

Kan du bruke resultatene i din praksis? (Angi relevante momenter knyttet til overførbarhet)

Alle artiklene har med diskusjonskapitler der de drøfter egne funn. De belyser også tidligere eksisterende forskning og kunnskap opp mot dagens praksis. Artiklene avslutter også med en konkret beskrivelse av hvilke områder det er behov for mer forskning.

Artiklene fra Heath et al., og Walker & Snell har med få deltakere i voksen alder, noe jeg anser som dumt fordi det kun legges vekt på yngre deltakere. Likevel kan resultatene videreføres til bruk i oppgaven.

5. Anvende

Hvordan vil du konkludere, og kan du integrere kunnskap fra artikkelen, oppslagsverket eller retningslinjen med din kliniske erfaring, pasientverdier og –preferanser i kliniske avgjørelser? (Skisser f.eks. forslag til handlingsplan)

Ikke relevant

Hvis du har endret praksis, beskriv endringene:

Ikke relevant

6. Evaluering

Hvis du har endret eller planlegger å endre din praksis, hvordan vil du evaluere dette? Evaluer også hvordan du selv har fulgt og gjennomført trinn 1-6 over. Hva var bra og hva vil du gjøre annerledes neste gang?

Ikke relevant